

LATVIJAS 2019. GADA METĀLMŪZIKAS ALBUMU VĀCIŅU NOFORMĒJUMS

Design of Latvian Metal Music Album Covers in 2019

Ingars Gusans

Rezekne Academy of Technologies, Latvia

Abstract. *Latvian metal music has a small but stable place on the map of the metal music world. Each year several music albums of this genre are issued in Latvia. With the decrease in demand for physical data storage devices, brochures and well designed back covers are no longer popular; however the only remaining album cover has gained even more importance – the image, photograph, picture that represents the musical material and acts either as a reflection of the content or as an element for attracting attention and is published on the Internet as well as in printed press as a concrete symbol of the album. The research aim is to describe the design of Latvian metal music album covers in 2019 in the visual context of the albums issued in the world. The research was conducted using the comparative method, looking for the local and global, the typical and different in the visualisation of album covers on the basis of not only theoretical literature but also the many years of experience of the author as a musician and a collector of music records. In general, the visual look of album covers issued in Latvia is typical for heavy metal music and fits in with the visual design of metal band albums in the rest of the world. However, there have been attempts to include eye-catching accents using national or pseudo-national elements or colours.*

Keywords: *cover-art, design, globalisation, heavy metal, national character.*

Ievads

Introduction

Latviešu metālmūzika ieņem nelielu, bet stabilu vietu pasaules metālmūzikas kartē. Katru gadu iznāk vairāki šāda stila mūzikas albumi. Salīdzinot ar iepriekšējām dekādēm, kad dažādu žanru mūzika tika izdota uz fizisko datu nesējiem (kasetes, vinila plates, kompaktdiski), šo datu nesēju apvākojums ļāva izpausties gan pašiem mūziķiem, gan pieaicinātiem sava aroda meistariem, lai atbilstoši noformētu albuma vāciņu un bukletu, bieži vien pārvēršot albuma dizainu par atsevišķas uzmanības vērtu mākslas darbu, kas deva papildus vērtību muzikālajam materiālam. Mūsdienās ne visas grupas var atļauties izdot tverama formāta albumus, tāpēc muzikālais materiāls tiek izdots digitāli. Šādā veidā izdoti albumi tiek ievietoti dažādās internetvietnēs, aplikācijās, kur tos var noklausīties vai arī lejuplādēt. Līdz ar to bukleti un

skaisti apvākojuma aizmugurējie noformējumi vairs nav aktuāli, bet vēl lielāka nozīme ir albuma vienīgajam vāciņam – attēlam, fotogrāfijai, gleznai, kas reprezentē muzikālo materiālu un darbojas vai nu kā satura atspoguļotājs, vai arī kā uzmanību piesaistošs elements un tiek ievietots gan internetā, gan drukātajā presē kā konkrēts albuma simbols. Te der atgādināt, ka, piemēram, 2019. gada laikā pasaulē iznāca apmēram 5700 albumu tikai kompaktdiska formātā (EM, 2019), neskaitot citus formātus. Tādējādi ļoti iespējams, ka albuma noformējums var darboties vairs ne tikai kā muzikālā materiāla idejiskais realizētājs vai turpinātājs, bet arī vienkārši kā uzmanības piesaistītājs šajā milzīgajā izdevumu kvantumā.

Pētījuma mērķis ir raksturot 2019. gadā iznākušo Latvijas metālmūzikas albumu vāciņu noformējumu pasaulē iznākušo albumu vizuālajā kontekstā.

Pētījums ir veikts izmantojot komparatīvo metodi, meklējot lokālo un globālo, tipisko un atšķirīgo albumu vāciņu vizualizācijā, balstoties ne tikai uz teorētisko literatūru, bet arī uz ilggadējo autora kā mūziķa un kolekcionāra pieredzi.

Pētījuma rezultāti ***Results of research***

Metālmūzika pēdējās divās desmitgadēs ir izraisījusi pietiekami lielu interesi, kļūstot par aktuālu izpētes objektu. Pirmie nozīmīgākie pētījumi (Walser, 1993; Weinstein 2000) lielākoties ir par metālmūzikas kā žanra veidošanos, kā arī kultūru un vidi, kas valda ap šo mūzikas stilu. Jaunākie pētījumi jau vairāk tiek veltīti ekstremālākiem metālmūzikas apakšstiliem (Kahn-Harris, 2007; Patterson, 2013, 2015), kur tiek runāts par šo žanru rašanos, attīstību, estētiku, attieksmi pret politiku, rasismu, seksu utt. Bieži tiek aizskarta arī dziesmu tekstu tematika, taču, ņemot vērā milzīgo tekstu apjomu, tiek pieminētas tikai populārākās grupas un galvenās tēmas, vēl mazāk tiek runāts par albumu noformējumiem, kur nelielu pārskatu par kopējo ainu sniedz pētniece Dīna Vainstaina (Weinstein, 2000). Tādējādi albumu vāciņi, albumu nosaukumi un dziesmu teksti būs diezgan aktuāls pētījumu objekts arī turpmāk, jo mūziķu izdevumu skaits katru gadu pasaulē ir ļoti liels, tādējādi viena no galvenajām problēmām šajā informācijas apjomā būs ierobežot pētāmo materiālu. Šajā rakstā ir mēģinājums aplūkot Latvijas metālgrupu vizuālo veikumu 2019. gadā

Informācija par Latvijas metālmūzikas albumiem tiek iegūta no intervietnes *Encyclopaedia Metallum* (EM, 2019), kas ir pasaulē apjomīgākais metālmūzikas informācijas resurss. Jāatzīmē, ka grupu iekļūšana šajā internvietnē ir atkarīga no tās dibinātāju uzskatiem, kuri ir publicēti viņu mājaslapā un, lai gan tie ir subjektīvi, tie ir neapstrīdami, tādā veidā vairākas grupas, kas varbūt pēc pašu

un savu klausītāju uzskatiem spēlē metālmūziku, tomēr netiek iekļauti šajā enciklopēdijā. Tādējādi šeit atrodamā informācija par iznākušajiem albumiem var tikt uztverta kā minimums, jo nav izslēgta iespēja, ka konkrētajā gadā ir iznākuši vēl kādi šāda stila albumi, turklāt ne visas grupas arī iesniedz informāciju šai enciklopēdijai.

Izmantojot meklēšanas opcijas, tika konstatēts, ka 2019. gadā ir iznākuši 11 ieraksti, kurus radījušas grupas, kuru izcelsmes vieta ir Latvija. Salīdzinot ar 2018. gadu, šis skaitlis ir līdzīgs (10 albumi 2018. g.), bet katrā gadījumā tas neliecina par metālmūzikas stila kaut kādu attīstību vai intereses pastiprināšanos, jo skaitlis tiešām ir mazāks, salīdzinot kaut vai ar 2017. gadu, kad iznāca 21 albums. Vēl jāatzīmē, ka ņemot vērā šo nelielo skaitli, konkrētajā pētījumā tiek aplūkoti pilnīgi visi iznākušie ieraksti, kas ietver 7 albumus, 2 minialbumus, 1 singlu un 1 demo ierakstu. Tā kā konkrētajā izdevumā attēli tiek publicēti melnbalti, lasītājam jāpaļaujas uz autora aprakstu vai arī jāaplūko konkrētie noformējumi, balstoties uz atsaucēs ievietotajiem saitēm. Raksta ierobežotā apjoma dēļ līdzīgie attēli tiek pieminēti un saites uz tiem ir atrodamas atsaucēs.

Noformējumu raksturojums tiek sākts ar nozīmības ziņā necilāko ierakstu, kas parasti tiek izmantots kā grupas mēģinājums iepazīstināt ar savu daiļradi. Tas ir *demo* ieraksts, ko veikusi grupa „Druun”, kas ierakstu arī nosaukusi „Demo”.

1.attēls. „Druun” – „Demo”
Figure 1 „Druun” – „Demo”

2.attēls. „Darkthrone” – „Panzerfaust”
Figure 2 „Darkthrone” – „Panzerfaust”

Šāda veida noformējums ir salīdzināms ar 90. gadu skandināvu *black metal* (tā kā vairāki apakšžanru nosaukumi ir grūti tulkojami latviešu valodā, vai arī to tulkojumi ir neveikli, stilu apzīmējumi ir atstāti angļu valodā) grupu („Darkthrone”, „Carpathian Forest”, „Burzum” u.c.) albumu vāciņiem,

piemēram, albumi „Ravishing Grimness” (Darkthrone, 1999), „Panzerfaust” (2. attēls), „Bloodlust and Perversion” (Carpathian Forest, 1997) un „Nordavind” (Storm, 1995) u.c. Šīs grupas pauda antikristietības, sātanisma un pagānisma idejas ar aicinājumiem atgriezties pie dabas, saknēm, dabiskā, tādējādi arī albumu vizuālais noformējums bieži vien liecināja vai nu par dabas varenību, vai par pirmatnējiem spēkiem, vai par tumsu un bailēm tās priekšā, vai par nezināmo un neizdibināmo. Latvijas apvienības „Druun” ieraksta noformējums ļauj nojaust kokus uz pakalna un iespējamo cilvēka vai kādas citas būtnes neskaidru tēlu, kas noformējumam piešķir mistisku noskaņu. Šāda tipa noformējumu droši vien ir noteicis arī grupas spēlētais mūzikas stils, kas tiek apzīmēts kā *doom/death/folk metal* mūzika, kas iemieso drūmuma, nāves neizbēgamības, nolemtības sajūtas (Kahn-Harris, 2007), kuras iespējams atsvaidzina tieši folkelementu izmantojums. Arī grupas pieteiktā tekstu tematika – Baltijas mitoloģija un dziesmu nosaukumi: „Vadātājs”, „Nakts ragana” un „Veļu laiks” apliecina, ka šāds attēls nav izvēlēts nejauši, jo ar neskaidrā silueta palīdzību tas ļoti labi der kā jebkuras šī demo ieraksta dziesmas ilustrācija. Uzrakstu neizmantošanu var skaidrot arī ar grupas sajūtām, ka šis ir demo ieraksts, kas ir tikai sākums, sava ceļa meklējums, kaut kas vēl nenoformējies un neizveidojies, tāpēc arī bez stabila nosaukuma. Jāatzīmē, ka parasti jau aplikācijās blakus attēlam tiek dots vismaz grupas nosaukums, tāpēc rodas situācijas, kur var mierīgi iztikt ar attēliem bez nosaukumiem, ļaujot klausītājam vērtēt vizuālo noformējumu bez uzrakstiem. Protams, tā var būt arī vienkārši paviršība, nevērība pret noformējumu, kas var darboties divējādi, no vienas puses pozitīvā nozīmē – vēlme dzirdēt, kas tad slēpjas zem tā visa, no otras puses jebkādas intereses trūkums, jo nav neviena uzraksta, kam pievērst uzmanību.

Pašās 2019. gada beigās, 30. decembrī, grupa „Druun” izdeva savu debijas albumu „Veļu laiks” (3. attēls), kura vizuālais noformējums ir minimālistisks un raisa asociācijas ar *black metal* grupām, kur jau apakšžanra nosaukumā ir vārds *black* ‘melns’. Daudzām šīm apvienībām, kā arī viņu mūzikas stilu raksturojošiem elementiem, piemēram, grupas bildēm, logo, žurnāliem, uzlīmēm u.c. ir izteikts melnbalts raksturs, piemēram, grupas „Taake” albumi (Taake), grupas „Emperor” dalībnieka foto (Emperor) vai žurnāls „True Norwegian Black Metal” (TNBM).

Latvijas grupa „Druun”, turpinot jau demo ierakstā iesāktos tematus par baltu mitoloģiju un izceļot rudens kluso, pārdomām bagāto, drūmo veļu laiku – mirušo dvēseļu barošānu, ir centusies atbilstoši pārnest veļu laika atmosfēru uz albuma vāciņu, kas kopā ar veco druku atgādināšiem burtiem rada savdabīgu noskaņu. It kā pasaules metālmūzikai tipisks, bet Latvijas metālskatuvei kādu laiku neredzēts, tāpēc uzmanību piesaistošs noformējums, kas, autorprāt, vairāk idejiski saistās ar grupas liriskas tematiem nekā ar grupas spēlēto mūziku.

3.attēls. „Druun” – „Veļu laiks”
Figure 3 „Druun” – „Veļu laiks”

4.attēls. „Eremos” –
„The Glass Mind Of Recluse”
Figure 4 „Eremos” –
„The Glass Mind Of Recluse”

Grupa „Eremos” (4. attēls) savam noformējumam ir izvēlējusies pasaulslavena holandiešu mākslinieka Jana Līvena (Jan Lievens (1607-1674)) mākslas darbu „Svētais Hieronīms meditē alā” (Lievens, 1630), kas sasaucas ar albuma nosaukumu *The Glass Mind Of A Recluse* ‘Vientuļnieka stikla prāts’. Arī šajā noformējumā tiek ievērots biežāk sastopamais nosaukumu izvietojanas stils – grupas logo augšā, albuma nosaukums lejā. Bieži nosaukumiem, kas nav gari, tiek izmantots centrēts teksts (skat. 4., 5. attēlus), kas „labāk piemērots virsrakstiem” (Bergstremis, 2009, p.107), jo albuma vāciņš tomēr ir sava veida reklāma. To apliecina arī veržāļu lietojums attiecībā uz grupas un/vai albuma nosaukumu (skat. 4., 7., 8. attēlus). Grupas „Eremos” logo nav viegli atšifrējams, bet tas ir pietiekami uzmanību saistošs. Salīdzinot ar oriģinālgleznu, izmantotajam attēlam ir uzlikts sarkans tonējums, nomainot 17. gadsimta noskaņu uz asiņaināku, nolemtāku, kas ir atbilstoša grupas spēlētajam *blackened death metal* apakšstilam. Turklāt ļoti iespējams, ka vāciņa noformētājs pilnīgi neapzināti darbojās metālmūzikas žanra tradīcijās, kuru pētījumi liecina, ka attiecībā uz vāciņu vizualizāciju „dominējošā krāsa ir melna, speciāli izmantota kā pamats pārējam dizainam. Sarkanā ir otrā svarīgākā krāsa” (Weinstein, 2000, p. 29). Kopumā tas ir veiksmīgs un uzmanību saistošs noformējums, kas pierāda mūziķu spēju atrast savu noskaņojumu jau zināmos mākslas darbos, tādējādi veicinot arī šo mākslas darbu kontinuitāti un atpazīstamību. Līdzīgi ir rīkojusies grupa „Morbid Angel” (Morbid Angel, 1991), izmantojot beļģu simbolista Žana Delvilla (Jean Delville) gleznu *The Treasures of Satan* ‘Sātana bagātības’, savukārt pašmāju apvienība „Skyforger”

(Skyforger, 1998) albumu vizualizēja ar gleznotāja Voldemāra Vimbas darbu „Kauja pie Saules, 1236”.

5.attēls. „Sanctimony” – „Demons Ahead”
Figure 5 „Sanctimony” – „Demons Ahead”

6.attēls. „Symphodia” – „K čortu”
Figure 6 „Symphodia” – „K čortu”

Grupa „Sanctimony” 2019. gadā atzīmēja 25 gadu pastāvēšanas jubileju, par godu tam grupa laida klajā singlu, kas satur vienu jaunu dziesmu *Demons Ahead* ‘Dēmoni, uz priekšu!’ Vāciņš satur gadiem ilgo un tipisko grupas nosaukuma logo, savukārt singla nosaukums ir zem grupas logo ar mazāka izmēra burtiem, arī centrēts. Pats attēls, kas idejiski ataino dēmonu, ir diezgan pamanāms, jo acis un acu loki ir ļoti izteikti, galvu aptverošais staru aplis asociējas ar galvas rotu, kādas izmantoja dažādas ciltis Āfrikā, tādējādi tikai pastiprinot šo dēmonisko sajūtu. To pastiprina metālmūzikas vāciņiem diezgan neraksturīgais zilgans fons, kas, autoraprāt, padara šo noformējumu pamanāmu uz citu albumu fona.

Grupa „Symphodia” pēc diviem pilniem albumiem ir izdevusi minialbumu, kas raksturīgi *heavy metal* mūzikas stilam nedaudz provocē gan ar nosaukumu, gan ar pašu noformējumu. Albuma nosaukums ar tipisko grupas logo ir novietots kreisajā augšējā malā, savukārt albuma nosaukums pretējā stūrī – apakšējā labajā malā. Tituli ir katrs savā šriftā, kas noformējuma koncepciju nevieno, bet atkal darbojas uzmanības pievēršanai, jo albuma nosaukums *K čortu!* ‘Pie velna!’ ir sarunvalodā sastopams vienkāršrunas izteiciens, kas ir atainots it kā rokrakstā uz kāda papīra, žoga vai mājas sienas uzrakstīts. Šis izsaukiens iemieso vismaz divas nozīmes, pirmkārt, kā atbilde uz neveiksmes novēlējumu, lai nenoskaustu labu iznākumu, piemēram, „Ne asakas!” – „Pie velna!” Otrkārt, kā dusmu, sašutuma izpaudējs, piemēram, „Pie velna! Kas te notiek?” Attiecībā uz albuma noformējumu, var teikt, ka te ir humoristiska,

ironiska atmosfēra, ko rada albuma nosaukuma un centrālā attēla kopskatījums. Attēlu var uztvert kā neveiksmes novēlēšanu, ko atspēko tieši albuma nosaukums „Pie velna!” Turklāt ir redzams, ka šis novēlējums ir veiksmīgi izteikts ar mūsdienās tik bieži jauniešu vidū izmantoto nepieklājīgo žestu, tādējādi izvairoties no vēl atsevišķa teksta izmantošanas, kas, iespējams, pārblīvētu jau tā piesātināto vizualizējumu. Jāatzīmē, ka grupas „Symphodia” paustā, pēc autora domām, pozitīvā konotācija rupjajam žestam un velna pieminēšanai ir diezgan oriģināla, jo parasti jau šāds žests tiek izmantots negatīvas, nievājošas attieksmes pret sabiedrību parādīšanai, piemēram, slavenais grupas „Overkill” apvākojums albumam „!!!Fuck You!!!” (Overkill, 1987) vai repizpildītāja Kidd Kidd albums „Middle Finger” (Kidd Kidd, 2013).

Savu pirmo minialbumu ir izdevusi arī grupa „Terror Activator”, kas spēlē enerģisku *thrash metal* mūziku. Viņu albumam *Moshing Is Available* ‘Mošošona ir iespējama’ (7. attēls) ir tipisks 80.-90. gadu vācu *thrash metal* grupu izdevumu noformējums. Vistuvākie salīdzinājumi varētu būt ar albumiem „Release From Agony” (Destruction, 1987), „Cracked Brain” (Destruction, 1990), „Chemical Invasion” (Tankard, 1987) un „The Morning After” (Tankard, 1988). Atsauces uz tiem laikiem ir jūtamas ne tikai krāsainībā, kas bija raksturīga tā perioda vāciņiem, bet arī pašā atainotajā personāžā, kas ir tipisks 90. gadu metālmūzikas fans ar gariem matiem un otrādi apgērbtu cepuri. Asins un rētas arī ir viegli izskaidrojamas ar albuma nosaukumu „Mošošona ir iespējama”. Mošošona ir „bīstams deju žanrs, kas saistīts ar smago metālu/rokmūziku. Parasti tas tiek darīts pārpildītos vietās stumdoties, grūstoties un lecot” (Moshing). Turot šādu reklāmosaukumu, vāciņa varonis apliecina, ka konkrētās grupas mūzika ir piemērota šādai dejai un turklāt iezīmē arī potenciālās traumas, ko var iegūt klausoties un kustoties līdzīgai mūzikai. Savukārt smaids norāda, ka tas ir tā vērts, tādējādi norādot uz to, ka klausoties šo mūziku, cilvēki izlādējas, atbrīvojas.

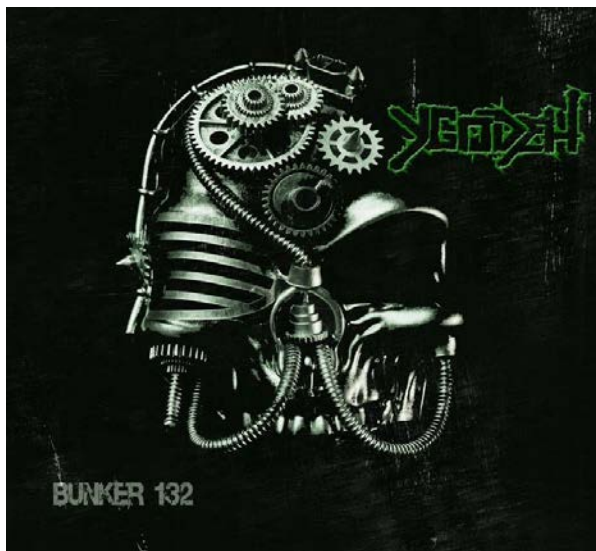
Grupai „Ygodeh” jaunākais albums ar savu noformējumu arī iekļaujas tipiskajos vāciņu noformējumos, jo atspoguļo metālmūzikai tik tuvo ļaunuma un nāves tēlu – galvaskausu. Tā ir viena no variācijām par galvaskausu līdzās tādiem albumiem kā „Skull & Bones” (Cypress Hill, 2000), „Horriified” („Repulsion”, 1989), „In The Name Of True Death Metal” („Morbid Messiah”, 2016) vai arī latviešu grupas „Dzelzs Vilks” albums „Perfektā rītdiena” (Dzelzs Vilks, 2015).

Tā kā grupa „Ygodeh” spēlē *technical death metal*, šis apzīmējums *technical* ‘tehniskais’ it kā paskaidro, kāpēc konkrētais galvaskausis ir tik daudzām detaļām piesātināts un vairāk domāts nākotnes pasaulei, varbūt pat nopostītai un saindētai, ko apliecina vadi, kas stiepjas no nāsīm. Tomēr iespējams, ka grupas mūziķi interesējas par vēsturi un albumā izmanto vienu no II pasaules kara bunkuru nosaukumiem. Šis bunkurs atrodas Vācijā

(Bunker, 132) un kara laikā iekļāvās bunkuru rindā, kas veidoja robežu ar citām Rietumeiropas valstīm, šajā gadījumā Beļģiju. Dziesmu tekstu trūkums liedz iespēju pārliecināties par saistību ar vēsturi, tomēr dziesmu nosaukumi, piemēram, *Shadow Zone* ‘Ēnu zona’, *Dark Water* ‘Tumšais ūdens’, *Cyanide Tears* ‘Cianīda asaras’ u.c. ļauj iedomāties kara vai arī citu briesmu lietu apdziedāšanu.

7.attēls. „*Terror Activator*” –
„*Moshing Is Available*”
Figure 7 „*Terror Activator*” –
„*Moshing Is Available*”

8.attēls. „*Ygodeh*” – „*Bunker 132*”
Figure 8 „*Ygodeh*” – „*Bunker 132*”

Grupās „Lureaway” albuma noformējums ir atbilstošs gan grupas tēlam, jo tajā dzied sievietes, gan grupas spēlētājam stilam un lirikai, jo apvienība spēlē *symphonic metal*, kam bieži vien ir raksturīgs romantisks skanējums, savukārt dziesmu teksti ir par dabu, mīlestību, fantāzijām un filosofiju (EM, 2019_01). Tas tiek apliecināts arī albuma nosaukumā *Unchained And Soaring* ‘Atbrīvots un lidojošs’, kas ar maziem burtiem ir ievietots zem grupas labi saskatāmā logo. Savukārt sievietes tēla rozā krāsa tikai pastiprina romantisko nakts un kosmosa noskaņu, kas raksturīga šā stila pasaulē populāro grupu noformējumiem, piemēram, „*Century Child*” (Nightwish, 2002), „*Design Your Universe*” (Epica, 2009), „*Elegy*” (Leaves’ Eyes, 2005), tomēr atšķirība ir tāda, ka šīs populārās apvienības izmanto parasti ļoti skaidru un nepārprotamu vai nu savas līderes, vai kādas sievietes, bērna tēlu. Savukārt Latvijas grupa piedāvā gan neraksturīgas krāsas – violets un rozā, gan nedaudz savdabīgu sievietes profila tēlu, kas šo albuma noformējumu padara atšķirīgāku un līdz ar to, iespējams, pamanāmāku.

9.attēls. „Lureaway” –
 „Unchained And Soaring”
 Figure 9 „Lureaway” –
 „Unchained And Soaring”

10.attēls. „Oceanpath” –
 „No Man's Land”
 Figure 10 „Oceanpath” –
 „No Man's Land”

Salīdzinot ar grupas iepriekšējo veikumu, vismaz attiecībā uz vizuālo noformējumu (Oceanpath, 2018), jaunākais grupas „Oceanpath” albuma vāciņš, autorprāt, nav tik veiksmīgs. Pirmkārt, albuma nosaukums *No Man's Land* ‘Neitrālā zona’ nedaudz nesaskan ar atmosfēru, ko rada attēls, kas varētu iezīmēt atrastu pazemes pasauli vai kādas senas civilizācijas paliekas. Protams, tā varētu būt vieta, kas nepieder nevienam, bet nosaukums autoram rada tomēr citas asociācijas. Otrkārt, albuma nosaukuma iederību noplicina arī tas fakts, ka ir vairāki albumi un grupas ar identisku nosaukumu, kas var radīt pārpratumus, ja neuzmanīgi novērtē albuma noformējumu. Treškārt, notiek sava veida atkāpšanās no žanra tradīcijām (kas šajā gadījumā ir vairāk negatīvi nekā pozitīvi, skat. teikumu iepriekš), ka grupas nosaukums ir izmēra ziņā mazākiem burtiem nekā albuma nosaukums, jo parasti jau (skat. 3., 4., 5., 9. attēlu) albuma nosaukums ir ar mazāka izmēra burtiem nekā grupas logo, „iezīmējot, ka grupa nevis īpaša dziesma vai albums ir nozīmīga vienība žanra diskursā.” (Weinstein, 2000, p. 29). Var piekrist šim apgalvojumam, jo neskatoties uz katra albuma iespējamo unikalitāti un oriģinalitāti, tomēr visbiežāk prātā paliek tieši apvienības, kas ir sacerējušas kaut ko izcilu, neizmirstamu, nosaukums. Tādēļ tieši grupas logo vajadzētu būt vispamanāmākajam un „nodrošināt ātru identifikāciju un ietvert zīmīgu tēlu” (Weinstein, 2000, p. 28).

Uz kopējā fona atšķiras *black metal* apvienības „Velnezers” divi 2019. gadā izdotie albumi, kuru noformējumam daļēju iedvesmu varēja smelties, piemēram, Vecā Stendera darba „Bilžu ābece” attēlos burtiem C un G (Vecais Stenders), it sevišķi, ja skatās saules tēla atainojumu. Arī albuma „Drīz mūsu gravās atkal zāle dīgs” noformējuma centrā varētu būt saule, kas ar saviem

stariem aizpilda visu ainavu, savukārt albuma „Es uzcēlu durvis tīrumā” vākā stari caurvij koka zarus vai arī saknes. Katrā gadījumā ir jūtama tautisko tradīciju piesaiste, nacionālais kolorīts, ko jo sevišķi pastiprina ornamentālo līniju un ormanentu izmantojums, kā arī vecās drukas savienojums ar mūsdienu garajiem patskaņiem, veidojot pseidotautsiku izpausmi, toties daudz saprotamāku cilvēkam, kurš pilnībā nezina veco druku. Sevišķi var izcelt grūti atšifrējamo, bet oriģinālo burtu savirknējumu zīmējuma vidū, ko var uztvert kā grupas tautisko logo „Velnezers”. Ņemot vērā milzīgo albumu klāstu pasaulē, šie ir vieni no oriģinālākajiem noformējumiem, kas ir spējīgi piesaistīt klausītāju uzmanību.

11.attēls. „Velnezers” –
„Es uzcēlu durvis tīrumā”
Figure 11 „Velnezers” –
„Es uzcēlu durvis tīrumā”

12.attēls. „Velnezers” –
„Drīz mūsu gravās atkal zāle dīgs”
Figure 12 „Velnezers” –
„Drīz mūsu gravās atkal zāle dīgs”

Secinājumi Conclusions

2019. gada Latvijas metālgrupu albumu vāciņi atklāj daudzveidīgu noformējumu ainu. Kopumā tie turpina pasaules metālmūzikā nostiprinātās tradīcijas gan krāsās, gan tēlos, turklāt arī iekļaujas grupas spēlēto apakšstila noformējumu tradīcijās, ko apliecina, piemēram, grupu „Symphodia”, „Terror Activator”, „Ygodeah”, „Eremos” albumu attēli. Daži noformējumi, piemēram, grupas „Druun” vāciņi, idejiski vairāk atbilst citam metālmūzikas apakšstilam, tomēr Latvijas mērogam ir pietiekami ievērojami. Grupas „Sanctimony” un „Lureaway” līdzās tradicionālībai pievieno formas un krāsas nianšes (zils, violets, rozā), tādējādi padarot pamanāmākus savus gara darbus. Līdzās idejiski ne visai izteismīgajam grupas „Oceanpath” albuma noformējumam, kā

oriģinālākie ir atzīmējami grupas „Velnezers” divu albumu vāciņi, kur apvienojas tautiskais ar radošo un arī savā ziņā pseidotautisko (vecās drukas burti ar garumzīmēm), padarot tos ievēribas cienīgus plašākā pasaulē.

Summary

In scientific literature, more attention is devoted to the origin, ideology, and texts of heavy metal but a lot less to the visual design of albums, which, however, is usually closely related to the idea or thought expressed by the musicians in that album. Here we also need to consider that nowadays physical data storage devices are losing their popularity, and thus brochures are replaced with one image, which often works as a kind of advertisement for the product to encourage someone to listen to or buy the recording.

The study reviews the design of 11 album covers (by bands “Druun”, “Terror Activator”, “Eremos”, “Lureaway”, “Ygodeh”, “Velnezers”, “Oceanpath”, “Sanctimony”, “Symphodia”) issued in Latvia in 2019, viewing it in connection with the album title or the subgenre played by the band and looking at similarities or differences in the context of the albums issued in the rest of the world.

The design of album covers by Latvian metal bands in 2019 offers a diverse scenery. In general, it fits in with the design of the subgenre played by the band in terms of tradition or idea, or imagery, or the colour palette, which is testified to, for example, by cover art of the following bands: “Symphodia”, “Terror Activator”, “Ygodeah”, “Eremos”. The idea of some designs, for example, the covers by the band “Druun”, better corresponds to a different subgenre of metal, but on the scale of Latvia it is still rather remarkable. The bands “Sanctimony” and “Lureaway” supplement tradition with nuances of shape and colour, thus making their creative work stand out more. In comparison with cover design by the band “Oceanpath”, which is not particularly expressive in terms of idea, two album covers by the band “Velnezers” can be considered the most original, combining the national with the creative, and, in a way, also pseudo-national (old fonts with macrons), making them noteworthy in Latvia on a larger scale.

Literatūras saraksts

References

- Bergstrem, B. (2009). *Vizuālā komunikācija*. Rīga: SIA „Jāņa Rozes apgāds”.
- Bunker 132. Retrieved from <https://exploristo.com/en/germany/north-rhine-westphalia/cologne-district/stadteregion-aachen/simmerath/places/bunker-132-dürener-straße-silberscheidt-simmerath/>
- EM. (2019). *Encyclopaedia Metallum*. Retrieved from <https://www.metalarchives.com>
- Carpathian Forest. (1997). *Bloodlust And Perversion*. Retrieved from https://www.metal-archives.com/albums/Carpathian_Forest/Bloodlust_and_Perversion/1754
- Cypress Hill. (2000). *Skull & Bones*. Retrieved from <https://www.discogs.com/release/5636746-Skull-Bones/images>
- Darkthrone. (1999). *Ravishing Grimness*. Retrieved from https://www.metal-archives.com/albums/Darkthrone/Ravishing_Grimness/655
- Destruction. (1987). *Release From Agony*. Retrieved from https://www.metal-archives.com/albums/Destruction/Release_from_Agony/4320
- Destruction. (1990). *Cracked Brain*. Retrieved from <https://www.metal-archives.com/>

- albums/Destruction/Cracked_Brain/2662
- Dzelzs Vilks. (2015). *Perfektā rītdiena*. Retrieved from <https://www.discogs.com/Dzelzsvilks-Perfekta-Rītdiena/release/7919061>
- Epica. (2009). *Design Your Universe*. Retrieved from <https://www.discogs.com/Epica-Design-Your-Universe/master/188604>
- Emperor. Retrieved from <https://i.pinimg.com/originals/57/ae/be/57aeb716ceb0d34987aba4db6f5b9f8.jpg>
- Kahn-Harris, K. (2007). *Extreme Metal*. Oxford, New Yourk: Berg.
- Kidd Kidd. (2013). *Middle Finger*. Retrieved from <https://rapdose.com/kidd-kidd-middle-finger/>
- Leaves' Eyes. (2005). *Elegy*. Retrieved from <https://www.discogs.com/Leaves-Eyes-Elegy/release/498424?ev=rr>
- Lievens, J. (1630). *Saint Jerome Meditating in Grotto*. Retrieved from <https://www.pubhist.com/w6851>
- Morbid Angel. (1991). *Blessed Are The Sick*. Retrieved from https://www.metal-archives.com/albums/Morbid_Angel/Blessed_Are_the_Sick/591
- Morbid Messiah. (2016). *In The Name Of True Death Metal*. Retrieved from <https://www.discogs.com/Morbid-Messiah-In-The-Name-Of-True-Death-Metal/master/1164825>
- Moshing. Retrieved from <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=moshing>
- Nightwish. (2002). *Century Child*. Retrieved from <https://www.discogs.com/Nightwish-Century-Child/master/2808>
- Overkill. (1987). *!!!Fuck You!!!*. Retrieved from https://www.metal-archives.com/albums/Overkill/%21%21%21Fuck_You%21%21%21/1382
- Patterson, D. (2013). *Black Metal: Evolution Of The Cult*. Port Townsend, Feral House.
- Patterson, D. (2015). *Black Metal: The Cult Never Dies Vol. One*. London: Cult Never Dies.
- Repulsion. (1989). *Horriified*. Retrieved from <https://www.discogs.com/Repulsion-Horriified/release/790305>
- Skyforger. (1998). *Kauja pie Saules*. Retrieved from https://www.metal-archives.com/albums/Skyforger/Kauja_pie_Saules/7065
- Storm. (1995). *Nordavind*. Retrieved from <https://www.metal-archives.com/albums/Storm/Nordavind/2702>
- Taake. Retrieved from <https://www.metal-archives.com/bands/Taake/370>
- Tankard. (1987). *Chemical Invasion*. Retrieved from https://www.metal-archives.com/albums/Tankard/Chemical_Invasion/1623
- Tankard. (1988). *The Morning After*. Retrieved from https://www.metal-archives.com/albums/Tankard/The_Morning_After/1626
- TNBM. *True Norwegian Black Metal*. Retrieved from <https://i.pinimg.com/originals/57/ae/be/57aeb716ceb0d34987aba4db6f5b9f8.jpg>
- Stenders, G. (1787). *Bilžu Ābece*. Retrieved from <https://lnb.lv/en/implementation-project-digitization-cultural-heritage-content-2nd-stage-launched>
- Walser, R. (1993). *Running with the Devil*. Middletown: Wesleyan University Press.